

כן מתחילה לא הקדישה אלא לדמיו (רש"י), והיינו שלא חל בו מעולם קדושת הגוף אלא רק קדושת דמים, מכל מקום יש בו דין דחוי [ומכל מקום אינו נפדה עד שיפול בו מום, כי לא נאמר הדין פדיו הקדש בבהמה תמימה] (ע"פ אחיעזר ג נו, א), ויש שסובר שכיון שהקדישו קדושת הגוף, אף שבפועל אינו ראוי להקרבה ואין להקדש ממנו אלא דמיו, הולכים אחרי ההקדש שלו, והדין הוא שחל בו קדושת הגוף לדמיו, ולכן יש בו דין דחוי, אבל במקדיש קדושת דמים לבד אין בו דין דחוי (ח"י מרן ר"ז הלוי דף עה, במכתב לבעל האחיעזר). ויש מבארים שכונת הגמ' להוכיח מדין המשנה, שאף על הדמים חל דין דחוי, שאף מדמי המכר אחרי שנופל בו מום אינו מביא פסח אחר, אלא נופלים לנדבה לצרכי עולות לזמן שהמזבח בטל (רבנו חננאל; רבינו דוד, ע"פ גירסתו במשנה לעיל צ, ב, ו'פלו דמיו לנדבה', ראה ביאורו שם).

יְבִיאֵנוּ לְשֹׁם שְׁלָמִים לְשֵׁשֶׁת עָשָׂר, ואינו יכול להביאו שלמים בארבעה עשר, הואיל והוא אונן באותה שעה, ואסור לאונן להביא קרבן (תוס' ר"ד). ויש שביאר שאינו מקריב בארבעה עשר, הואיל וכבר קרב התמיד של בין הערבים, ואין שלמים קרבים בזמן זה מצד 'עשה דהשלמה' [שאינן להקריב שום קרבן אחרי תמיד של בין הערבים (ראה לעיל נח, א)] (מאירי).

הָא חֲלָה אֲנִינוּת עֵילִיָּה מַעֲיָקָרָא, ומדובר שהוא ממונה יחיד על הפסח, ואף שאונן משלח את קרבנותיו ואוכל לערב (ראה לעיל צ, א), במקום שהוא ממונה יחיד אינו משלח את קרבנו (ראה לעיל צא, א), שאנו חוששים שיטמא למתו, ושוב אין לו אוכלין, ויבוא הפסח לידי נותר (ע"פ רש"י כאן כפי הראשון, ורש"י לעיל צא, א ד"ה שמא). ואף שבשאר קרבנות אין אונן משלח את קרבנותיו מדרשה דקרא (ראה זבחים צט, ב), פסח שעיקרו בא לאכילה אחרת דנים אותו לפי זמן אכילתו ולא לפי זמן הקרבתו, וכיון שבזמן אכילתו כבר יפסק אֲנִינוּתו ומותר באכילה, מותר אף בהקרבה (תוס' זבחים צט, ב ד"ה אמר, וראה מקור ברוך ה לבאר בזה דעת רש"י כאן). ויש שמפרש, שאף אם ממונים אחרים עמו על הפסח, ואף הוא עצמו יוכל לאכול בלילה [אם היו אחרים שעסקו בקבורת אביו והוא לא נטמא], כיון שחל עליו אֲנִינוּת קודם חיוב הפסח, הרי הוא פטור מקרבן פסח מדאורייתא ונדחה לפסח שני, ומה שאונן משלח את קרבנותיו, היינו שנעשה אונן לאחר חצות שכבר חל עליו חיוב הפסח (ע"פ רש"י בלישנא אחרינא, תוס' ד"ה הא, וראה עוד בביאורנו לעיל צ, א ד"ה האונן). ויש שביאר שלאחר חצות שהוא זמן הקרבת הקרבן הוא כמו יום טוב, ואין אֲנִינוּת חלה ביום טוב (רבנו חננאל, וראה תוס' לעיל צב, ב ד"ה הכא, שמה שאונן קודם חצות אינו משלח הוא מדרבנן).

וּכְגֻן שֶׁהָיָה אֲבִיו גֹּסֶס בְּחֻצוֹת, ומת לאחר חצות, אם בנו מוני עמו יביאנו לשם פסח, שהרי בחצות חל עליו חיוב פסח, וכיון שאביו עדיין חי לא חל עליו אֲנִינוּת, ואם אין בנו מוני עמו יביאנו לשם שלמים, כיון שבחצות הוא גוסס ורוב גוססים למיתה (ראה קידושין עא, ב), לכך לא נקבע עליו שם פסח בחצות (רש"י), הואיל ואינו ראוי לעשות הפסח (רבנו חננאל). ואין הטעם מצד שאינו ראוי לאכול, שאם כן לא היה צריך להעמיד שהוא גוסס, ויכול היה לומר 'שהיה אביו חולה', אלא שגוסס אינו בן דעת, ובקרבנות צריך שיהיו בעלי הקרבן בני דעת, ולכן אף אם אכילת הפסח אינה מעכבת, מכל מקום אין הקרבן חל עליו (מרחשת ב, י ד"ה ובפסחים).

לֹא יְבִיאֵנוּ בְּנוֹ אַחֲרָיו, כדן פסח שמתו בעליו, שלענין פסח נקראים בעלים אלו המנויים עליו, והואיל ואביו היה מוני עליו לבדו ואין עוד אחרים מנויים עליו ואביו מת, הוא פסח שמתו בעליו, ובנו אינו יכול להביאו, שפסח אינו קרב אלא למנויו (ע"פ רש"י), ואף אם מת אביו קודם השחיטה, והרי הדין הוא שאפשר להימנות על הפסח עד שישחט (ראה לעיל פט, א), מכל מקום זהו דוקא אם נשארו מינויים מבני החבורה, אבל אם מתו כולם ונשאר הפסח בלי מינויים, שוב אי אפשר להתמנות עליו, והקרבת פסח לפסח וקרב שלמים (תוס' לעיל עג, ב ד"ה פסולו). [ואף שהבן יורש את אביו מיד במוותו, ונמצא שלא היה הקרבן אפילו רגע אחד ללא בעלים, ואם כן יביאהו הבן כקרבן עבור עצמו, אם לא נמנה על קרבן אחר], זה אינו, משום שאין הקרבן כשאר ממון שעובר בירושה, שהשם קרבן נקרא רק על שם מי שנמנה עליו (תוס' ר"ד). ואף שמצאנו ירושה בקרבנות, וכמבואר בגמ' (זבחים ו, א) לענין עולה שהבן מקריב קרבן אביו, מכל מקום אינו מקבל מכח הירושה אלא זכות בריצוי הקרבן, אבל פסח שלא בא לרצות, לא שייך בזה ירושה (הערות הגר"ש אלישיב).

ויש שסובר שכל דין המשנה הינו בבן שכבר נמנה על פסח אחר, שאינו יכול שוב להימנות על פסח אביו, אבל אם אין הבן מוני על פסח אחר, יכול עכשיו להתמנות על פסחו של אביו, כיון שלא נשאר הפסח בלי מינויים מחמת פשיעה, אלא מחמת אונס, אפשר לחזור ולהתמנות עד שישחט (תוס' רשב"א משאנן לעיל פט, א).

שָׁמַע מִיָּהּ בְּעֵלֵי חַיִּים נִדְחִין מלהיקרב על גבי המזבח אף אם יחזרו להיות ראויים לקרבן זה או לקרבן אחר, וכמבואר במשנתנו, שאף שהלכה היא שקרבן פסח שבפועל לא הוקרב בזמנו לקרבן פסח, קרב שלמים, והרי בהמה זו בשעת הקדישה היא ראויה לשלמים, מכל מקום היא נדחית לגמרי מעל גבי המזבח, כיון שהקדישה לשם פסח, והיא אינה ראויה לפסח (ראה צ"ח), ואפילו שהדחיה היתה כשהקרבן היה בחיים קודם שחטיתו, יש עליו דין דחוי ואינו קרב עוד לעולם, ושלא כדעת רבי שמעון (ראה להלן כאן, ויומא סג, ב) שאין דין דיחוי אלא כשהדחיה היתה לאחר השחיטה (רש"י). ויש שסובר שאין להוכיח ממשנתנו שלא כדעת רבי שמעון, כיון שכאן זה נחשב דחיה גמורה, כיון שהקדיש בהמה שלעולם לא תהיה ראויה למה שהקדישה, ואילו שבעלמא סוברים שבעלי חיים נדחין דיברו במקדיש בעלת מום שאם יעבור המום תחזור להיות ראויה (ע"פ תוס' יומא סד, ב ד"ה ברייתא, ותוס' זבחים יב, א ד"ה ש"מ, וראה תוס' לעיל צו, ב ד"ה קודם).

וּשְׁמַע מִיָּהּ דְּחָיו מַעֲיָקָרָא הָיָה דְּחָיו, שאפילו שמתחילת הקדישו לא היה ראוי להקרבה, וכמו במשנתנו שמעולם לא היתה הבהמה שהקדיש לשם פסח ראויה לקרבן פסח, מכל מקום יש עליו דין דחוי, ושלא כדעת הסובר שרק אם נדחה לאחר שכבר היה ראוי למה שהקדישו, יש עליו דין דחוי (רש"י). שהיה מקום לומר, שאם מתחילת הקדשו אינו ראוי, הרי זה כאילו עדיין לא הקדישו הקדש גמור עד שיהיה ראוי למה שהקדישו, ואם כן כל זמן שלא נגמר הקדשו לא שייך בו דחיה (ראה רש"י סוכה לג, ב ד"ה תפשוט), אבל ממשנתנו מוכח, שאדרבה הדיחיו חל בהקדשה של הקרבן, שמחיל עליו קדושה דחיוה (ע"פ ח"י הגר"ז זבחים יב, א).

וּשְׁמַע מִיָּהּ יֵשׁ דְּחָיו בְּדָמִים, אף שמתחילת הקדשו לא היה הקרבן ראוי להקרבה, אלא לימכר ולהביא קרבן אחר בדמיו, ואם